

วิกิลีกส์ : ตำนานแห่งสื่อเสรี

ผศ.สุพล พรหมมาพันธุ์

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 5311 วันพฤหัสบดีที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 หน้า 4

แนวทางการนำเสนอข่าวสารความรู้ต่อประชาชนมีอยู่ด้วยกันหลากหลายวิธี ตั้งแต่การนำเสนอผ่านทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และทางอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันสื่อทางอินเทอร์เน็ต หรือเว็บไซต์เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากสามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หลายประเภททั้งแบบตั้งโต๊ะ โน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต รวมถึงอัตราค่าบริการถูกลง ประกอบกับรัฐบาลแต่ละประเทศได้หันมาสนใจ และสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) มากขึ้น เพื่อต้องการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกัน จึงมีผลส่งผลให้พฤติกรรมของคนในยุคปัจจุบันผูกติดอยู่กับโลกออนไลน์อย่างมีอาจจะหลีกเลี่ยงได้กลายเป็นวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture) เช่น ต้องเปิดอ่านอีเมลเรื่องงานและข่าวสารทุกวัน สนทนากับเพื่อนบนเว็บเครือข่ายสังคมออนไลน์ ค้นหาข้อมูลบนเว็บกูเกิ้ล เปิดดูวิดีโอบนยูทูป เป็นต้น การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของเว็บโดยทั่วไป มักเป็นไปตามกรอบที่รัฐแต่ละประเทศกำหนดทิศทางให้ ขาดความเป็นอิสระเสรีในการนำเสนอ นั่นคือ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือ พ.ร.บ. ที่ประกาศใช้ของประเทศนั้นๆ

จากปรากฏการณ์ของเว็บไซต์วิกิลีกส์ที่โด่งดังข้ามปีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถือว่า เป็นการปฏิวัติสื่อเสรีอย่าง **อาจหาญ** ที่กล้าท้าทายอำนาจรัฐทุกประเทศ โดยการเปิดโปงข้อเท็จจริงที่ถูกปิดบังซ่อนเร้นอยู่ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลความลับทางการทหาร และข้อมูลความลับทางการทูต ข้อมูลของบริษัทเอกชน จำนวนกว่า 250,000 ฉบับ ซึ่งมีผลทำให้นายจูเลียน อัสซานจ์ ผู้ก่อตั้งเว็บไซต์วิกิลีกส์ หนีการจับกุมจากทางการของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างหวุดหวิด จนนในที่สุดชาวเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 มูลนิธิสันติภาพของประเทศออสเตรเลีย ประกาศยกย่องและมอบรางวัลเหรียญทองด้านสันติภาพให้แก่ นาย จูเลียน อัสซานจ์ เพราะได้ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนอย่างกล้าหาญ ผ่านการนำเอาข้อมูลลับมาเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลมากขึ้น นายจูเลียน อัสซานจ์ ถือว่าเป็นคนที่ 4 ที่ได้รับรางวัลเหรียญทอง ตลอดการทำงานกว่า 14 ปีขององค์กร โดยผู้ที่ได้รับรางวัลก่อนหน้านี้คือ ดาไล ลามะ ผู้นำทางจิตวิญญาณของประเทศทิเบต นายเนลสัน แมนเดลา อดีตประธานาธิบดีของแอฟริกาใต้ และ ไคซาซู อิคเคะ ชาวญี่ปุ่น ประธานสมาคมโซดา จักรโกสากัล อันเป็นสมาคมหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา

แม้ว่าในปัจจุบันนายจูเลียน อัสซานจ์ จะต้องต่อสู้กับการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศอังกฤษไปยังประเทศสวีเดนในคดีอาชญากรรมทางเพศ แต่เขาได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนของการต่อสู้กับวิธีการทำงานแบบปิดลับของรัฐแบบเก่า และเป็นนักต่อสู้เพื่อสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน ศาสตราจารย์ สจวร์ต รัส ผู้อำนวยการมูลนิธิชี้แจงว่า “การต่อสู้เพื่อสันติและความยุติธรรมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดความขัดแย้งและเรื่องอื้อฉาวขึ้นมา แต่สิ่งที่เราคิดว่าสำคัญกว่าก็คือ วิกิลีกส์นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่วงการสื่อมวลชน นำมาซึ่งเสรีภาพด้านข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวสารด้านการเมือง” (ไทยโพสต์ : 2554)

ก่อนหน้านี้ สำนักข่าวไอเอ็นเอ็นรายงานว่า ประชาชนกว่า 600,000 คน ลงนามสนับสนุนวิกิลีกส์ เพื่อเรียกร้องให้นานาชาติ เลิกต่อต้านและพยายาม หยุดยั้งการเผยแพร่ ข่าวสารของเว็บไซต์วิกิลีกส์ โดยร่วมกันลงนามในคำร้องออนไลน์ เพื่อสนับสนุนเว็บไซต์วิกิลีกส์ พร้อมได้เรียกร้องให้นานาชาติ หยุดต่อต้านเว็บไซต์แห่งนี้ และได้เรียกร้องสหรัฐอเมริกา และชาติอื่นๆ หยุดปราบปรามวิกิลีกส์ และพันธมิตรของเว็บไซต์แห่งนี้ ในทันที พร้อมเคารพต่อกฎหมายแห่งสิทธิการแสดงออก และเสรีภาพของสื่อมวลชน หลังจากที่ วิกิลีกส์ ได้ออกมาเผยแพร่ข้อมูลลับซึ่งทำให้ วอชิงตัน อับอาย หลัง

เผยแพร่เอกสารลับสุดยอด ทางกรรพตของสหรัฐอเมริกา จนทางประธานาธิบดีบารัค โอบามา ดำเนินการเปิดโปงดังกล่าวว่า เป็นสิ่งที่น่าสลด และออกมาประณามว่า การกระทำของเว็บไซต์วิกิลีกส์ไม่แตกต่างไปจากการก่อการร้ายในระดับสากล

เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา สำนักข่าวต่างประเทศรายงานว่า เว็บไซต์วิกิลีกส์ ได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ ประจำปี 2011 รายงานระบุว่า ผู้ที่เสนอชื่อเว็บไซต์วิกิลีกส์ ให้เข้าชิงรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ คือ สเนอร์เร วาเลน สมาชิกพรรคสังคมนิยมฝ่ายซ้ายแห่งนอร์เวย์ โดยเขาได้ให้เหตุผลว่า เว็บไซต์วิกิลีกส์ได้เปิดเผยความจริง เปิดโปงการคอร์รัปชันและเรื่องราวเบื้องหลังสงครามต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงแบบอย่างการต่อสู้เพื่อความโปร่งใสในสังคมได้เป็นอย่างดี เหมือนกับ หลิว เสี่ยวป้อ ผู้คว่ำรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพปีที่แล้ว จากการต่อสู้เป็นเวลายาวนานเพื่อเรียกร้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในจีน ซึ่งวิกิลีกส์ก็เช่นกัน แตกต่างแค่เพียงวิกิลีกส์ไม่ได้ต่อสู้เพื่อชาติใดชาติหนึ่งเท่านั้น แต่ต่อสู้เพื่อเปิดโปงความจริงระดับโลกเลยทีเดียว (<http://highlight.kapook.com>)

กล่าวถึงประเทศไทย ชาวเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา กลุ่มฟรีดอมเฮาส์ ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นองค์กรติดตามสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก เผยรายงานผลสำรวจเสรีภาพสื่อมวลชน 196 ประเทศ ประจำปี 2554 เนื่องในวันเสรีภาพสื่อมวลชนโลก ระบุว่า ผลการจัดอันดับประเทศสื่อมวลชนมีเสรีภาพสูงสุดเป็นอันดับ 1 คือ **ฟินแลนด์** ส่วนประเทศไทย ผลจัดอันดับเสรีภาพสื่อปีนี้อยู่ที่อันดับ 138 ทั้งยังถูกลดชั้นจากชาติกลุ่ม **"กึ่งเสรี"** ไปอยู่ในกลุ่ม **"ไม่เสรี"** ร่วมกับอิหร่าน อิรัก เกาหลีเหนือ พม่า คิวบา จีน โซมาเลีย อัฟกานิสถาน และอีก 63 ประเทศทั่วโลก เมื่อแยกการจัดอันดับชาติกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก 40 ประเทศ ไทยติดอันดับ 29 ฟรีดอมเฮาส์ ให้เหตุผลว่า สาเหตุหลักที่ไทยติดกลุ่มสื่อไม่เสรี เพราะผลจากการที่รัฐบาลไทยปิดกั้นสื่อประเภทออนไลน์ และผลกระทบจากเหตุไม่สงบทางการเมืองด้านนายเดวิด เจ. เครเมอร์ ผอ.ฟรีดอมเฮาส์ กล่าวว่า มีสิ่งน่าเป็นห่วงในปีนี หลังจากสถานการณ์ปิดกั้นเสรีภาพสื่อในประเทศประชาธิปไตยเกิดใหม่ หรือชาติที่ประชาธิปไตยบางอย่างเม็กซิโก ฮังการี และไทยลดลงไปมาก (www.free-thai.info)

วิกิลีกส์ได้ชื่อว่า เป็นแบบอย่างตำนานของสื่อเสรี ที่ได้สร้างมาตรฐานใหม่ให้กับสื่อเสรีทางออนไลน์และให้อิสระกับสื่อสารมวลชนทั่วโลก ในยุคของเครือข่ายการสื่อสารไร้พรมแดนหรือยุคของข้อมูลสารสนเทศ (Information Age) ที่กล้ายืนหยัดเคียงข้างความยุติธรรม ท่ามกลางความโหยหาระบอบประชาธิปไตย ที่นับวันจะหาได้ยากขึ้นทุกที ความบ้าดีเดือดของจูเลียส อัสซานจ์ เป็นสิ่งที่รัฐบาลหลายประเทศต่างสะดุ้งกลัว เพราะอัสซานจ์ เมื่อกล่าวเปรยสิ่งใดเอาไว้แล้ว ต้องลงมือทำจริง อย่างกรณีของธนาคารยักษ์ใหญ่ของอเมริกาก็เคยหนาวมาแล้วเช่นกัน แม้แต่รัฐบาลของออสเตรเลีย ประเทศที่อัสซานจ์ถือกำเนิด ก็ยังไม่วายถูกอัสซานจ์โจมตีว่า รัฐบาลออสเตรเลียควรที่จะหยุดสนับสนุนพฤติกรรมผิดกฎหมายของสหรัฐฯ และน่าจะหวาดเกรงพฤติกรรมรุนแรงของนักการเมืองสหรัฐฯหลายคนแทน นพ. นิรันดร์ พิทักษ์วัชรกร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของไทยเคยกล่าวเอาไว้ว่า **"ข้อมูลข่าวสาร คือ อำนาจ คนที่พยายามใช้ความมั่นคงของรัฐเป็นข้ออ้างเพื่อเข้าไปปิดกั้นสื่อเหมือนกับ การเข้าไปครอบงำหรือแทรกแซงการเติบโตของพลเมือง แต่**

กรณีวิฤติกส์ไม่ใช่โอกาสแต่เป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าข้อมูลข่าวสารมีอำนาจในการต่อสู้กับความไม่เป็นธรรม เพื่อสร้าง พื้นที่สาธารณะอย่างเปิดเผย และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ไม่ใช่เป็นเครื่องมือของรัฐบาล”
ดังนั้นคำกล่าวที่ว่า “ความลับ ไม่มีในโลก” ดูเหมือนจะเป็นเรื่องจริงทีเดียว.